

**Методичні рекомендації
щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади
з географії у 2023/2024 навчальному році**

*О. М. Саввіч, методист Центру
методичної та аналітичної роботи;
О. І. Грінченко, старший викладач
кафедри соціально-гуманітарної
освіти*

Загальні положення. На виконання наказу Міністерства освіти і науки України від 31.10.2022 № 1330 «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів і турнірів у 2023/2024 навчальному році», керуючись Положенням про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 17.11.2011 за № 1318/20056 (із змінами), відповідно до листа Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної (військової) адміністрації від 02.11.2023 № 01-33/5154 в районах Харківської області та міста Харкова II (районний) етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з **географії** (далі – II етап олімпіади) може бути проведено **24 листопада 2023 року** для учнів 8 – 11 класів **в дистанційному або змішаному форматі** (за рішенням оргкомітету).

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії можуть брати участь учні (учениці) 8 – 11-х класів, які стали переможцями I (шкільного) етапу.

Звертаємо Вашу увагу на те, що **умовами проведення II етапу** олімпіади є **добровільна участь** здобувачів освіти та дотримання законодавства України в частині **забезпечення заходів безпеки**, пов'язаних із запровадженням правового режиму воєнного стану в Україні.

У разі повітряної тривоги, відсутності електроенергії, інтернет-зв'язку в день проведення олімпіади рекомендуємо передбачити гнучкий графік, який дозволить узяти участь в олімпіаді всім учням, включеним у заявку закладу освіти.

Забороняється втручання батьків учасників (або осіб, які їх замінюють) і вчителів, які підготували учнів, у перебіг змагань, участь у перевірці робіт і апеляцій.

Для проведення олімпіади створюються **районні оргкомітет** і журі.

Оргкомітет. До складу оргкомітету II етапу олімпіад доцільно ввести **представників від кожної територіальної громади**. Оргкомітет вирішує питання про допуск команди до змагань за наявності заявки про участь команди в II етапі олімпіади та звіту про проведення I етапу. У разі заміни з поважних причин деяких учасників олімпіади керівник команди подає до оргкомітету оригінал нової заявки із зазначенням причини заміни учнів.

Оргкомітет здійснює таку організаційну роботу з підготовки та проведення олімпіади:

розробляє Порядок проведення олімпіади;

розробляє Інструкцію до виконання роботи та ознайомлює з нею учнів перед початком олімпіади;

забезпечує порядок проведення олімпіади;

створює комісію, яка проводить реєстрацію учасників олімпіади, перевіряє відповідність складів команд до переліку осіб, поданих у заявках, наявність і правильність оформлення документів;

на спільному з журі засіданні ухвалює рішення щодо визначення переможців змагань, нагородження переможців і учасників олімпіади, визначає остаточний склад команд для участі в наступному етапі змагань, готує документацію про результати виступу команд.

Порядок підготовки до проведення олімпіади. Завдання олімпіади будуть створені в документі Word і в Google-формі.

Відділи з питань освіти районних державних адміністрацій, також територіальних громад Харківської області, Департамент освіти Харківської міської ради, керівники закладів освіти обласного та державного підпорядкування визначають **осіб, відповідальних** за проведення олімпіади. Доступ до завдань у документі Word і в Google-формі буде надано цим особам **о 8 годині ранку в день проведення олімпіади.**

Після отримання доступу до завдань відповідальна особа має завантажити завдання в документі Word і скопіювати Google-форми на Google-диск, визначений оргкомітетом олімпіади.

Для дистанційного виконання завдань заклади освіти, учні яких за заявкою є учасниками II етапу, збирають електронні адреси учасників(ць) олімпіади, на які будуть направлені посилання на Google-форму.

Учасники(ці) олімпіади повинні мати акаунт Google. **З одного акаунта Google може бути надіслана лише одна форма.**

Олімпіадні завдання надсилаються учасникам за наданими електронними адресами закладів освіти за 10 хвилин до початку II етапу в день проведення олімпіади.

Рекомендуємо **підготувати робоче місце** учасника/учасниці олімпіади, де має бути комп'ютер із вебкамерою та підключенням до мережі Інтернет. По можливості – забезпечити приміщення пристроєм, за допомогою якого можна буде сфотографувати або відсканувати деякі відповіді на завдання.

У зв'язку зі складною ситуацією, пов'язаною з воєнним станом, не в усіх буде можливість організувати відеоспостереження, тому актуалізуємо, що віримо в чесність і порядність учасників. Також нагадуємо про дотримання академічної доброчесності.

Алгоритм дій під час проведення олімпіади. Олімпіаду рекомендуємо розпочати о 10-00. **Тривалість виконання завдань – 2 години.** У разі виникнення форс-мажорних ситуацій оргкомітет приймає рішення про інший час початку та закінчення.

Алгоритм організації та проведення II етапу олімпіади має забезпечити максимальні умови для збереження життя та здоров'я учасників олімпіади.

Пропонуємо дотримуватися такого алгоритму дій учасників олімпіади та членів журі під час повітряної тривоги та/або відключення електроенергії, інтернет-зв'язку:

1. Дії в разі надходження сповіщення про повітряну тривогу в районі під час проведення випробування:

- на час оголошення тривоги доступ до завдань відповідальним обмежується, проведення випробування зупиняється;

- секретар журі фіксує час призупинення виконання завдань і робить відмітку в протоколі;

- після відбою повітряної тривоги виконання завдань продовжується;

- секретар оголошує час, який залишається для виконання завдань, і робить відмітку в протоколі.

2. Дії в разі відключення електроенергії, інтернет-зв'язку в районі під час проведення випробування:

- на час відключення електроенергії доступ до завдань відповідальним обмежується, проведення випробування зупиняється;

- секретар журі фіксує час виконання завдань і робить відмітку в протоколі;

- після включення електроенергії виконання завдань продовжується;

- секретар оголошує час, який залишається для виконання завдань, і робить відмітку в протоколі.

Характеристика завдань. Зміст завдань охоплює матеріал шкільної програми за попередні роки навчання та матеріал тем, які учні мали опанувати до терміну проведення олімпіади (таблиця 1).

Таблиця 1

Клас	Тема
8	Остання тема: Розділ III. Природні умови і ресурси України. Тема 1. Рельєф, тектонічна та геологічна будова, мінеральні ресурси. Програмовий матеріал 6 – 7 класу.
9	Остання тема: Розділ II. Первинний сектор господарства. Тема 2. Лісове господарство. Програмовий матеріал 6 – 8 класу.
10	Остання тема: Розділ I. Європа. Тема 2. Країни Європи. Програмовий матеріал 6 – 9 класу.
11	Остання тема: Розділ II. Загальні закономірності географічної оболонки Землі. Тема 3. Геологічне середовище людства. Програмовий матеріал 6 - 10 класу.

Зміст завдань орієнтований на здатність учня логічно мислити, аналізувати географічну інформацію, у тому числі отриману самостійно з різних джерел, використовувати знання інших предметів, креславчий матеріал.

Структура олімпіадних завдань. Олімпіадні завдання з географії подані за блоками: тестовий, теоретичний, практичний (таблиця 2).

Таблиця 2

Вид завдання	Кількість завдань	Максим. кіл-ть балів за одне завдання	Загальна сума
1. Тестовий блок			
завдання з вибором однієї правильної відповіді	5	1	5
завдання на встановлення відповідності (логічні пари)	2	4	8
завдання відкритої форми з короткою відповіддю	1	2	2
завдання з вибором трьох правильних відповідей із семи запропонованих варіантів відповіді (з короткою відповіддю множинного вибору)	1	3	3
2. Теоретичний блок			
теоретичне завдання	1	12	12
3. Практичний блок			
практичне завдання на знання географічної номенклатури	10	1	10
практичне завдання з розв'язання задачі географічного змісту	1	10	10
Максимальна кількість балів			50

Якщо журі та оргкомітет приймуть рішення про надання розгорнутої відповіді до теоретичного та практичного завдання з розв'язання задачі географічного змісту, то в Google-формі потрібно дозволити респондентам завантажувати файли на Диск і змінити тип цих завдань на «Завантаження файлу». Розв'язок повинен бути завантажений як один файл, об'єм якого не перевищує 10 МБ. Якщо у вас розв'язок записаний на кількох сторінках, сфотографуйте або відскануйте кожну та об'єднайте отримані файли в один (наприклад, pdf). Назва файлу повинна бути: клас, за який виконуються завдання, № завдання_Прізвище учасника_Ім'я учасника. Наприклад, 10_1_Ivanenko_Petro або 9_1_Petrenko_Daria.

Отримавши завдання в документі Word або посилання на Google-форму, учасник(ця) ознайомлюється з інструкцією щодо виконання завдань, часом, відведеним на роботу, і розпочинає виконання. Деякі поля в Google-формі будуть вказані як обов'язкові. Якщо вони не будуть заповнені, форму не буде прийнято.

Особливі умови. Під час виконання завдань олімпіади не допускається використання підручників, довідників, атласів, інших навчальних (електронних) посібників, використання мережі Інтернет, засобів зв'язку.

Особливості виконання та оцінювання олімпіадних завдань

Тестовий блок. Формати тестових завдань.

- *Завдання з вибором однієї правильної відповіді.* До кожного із завдань пропонується 4 варіанти відповіді, серед яких лише один правильний.
- *Завдання на встановлення відповідності.* До кожного завдання у двох колонках подано інформацію, яку позначено цифрами (ліворуч) і літерами (праворуч). Виконуючи завдання, необхідно встановити відповідність інформації, позначеної цифрами і літерами (утворити логічні пари).
- *Завдання відкритої форми з короткою відповіддю.* Потрібно отримати числовий результат у тих одиницях вимірювання, які вказані в умові завдання.
- *Завдання з вибором трьох правильних відповідей* із семи запропонованих

варіантів відповіді (з короткою відповіддю множинного вибору). До кожного завдання пропонується сім варіантів відповіді, серед яких лише три правильні.

За правильне (частково правильне) виконання завдань можна отримати:

1. Завдання з вибором однієї правильної відповіді оцінюється: 0 або 1 тестовий бал. 1 бал, якщо вказано правильну відповідь; 0 балів, якщо вказано неправильну відповідь, або вказано більше однієї відповіді, або відповіді не надано.

2. Завдання на встановлення відповідності (логічні пари) оцінюється: 0, 1, 2, 3 або 4 тестових бали. 1 бал за кожну правильно встановлену відповідність (логічну пару); 0 балів, якщо не вказано жодної правильної логічної пари або відповіді на завдання не надано.

3. Завдання відкритої форми з короткою відповіддю оцінюється 0 або 2 тестовими балами: 2 бали, якщо зазначено правильну відповідь; 0 балів, якщо зазначено неправильну відповідь або завдання взагалі не виконано.

4. Завдання з вибором трьох правильних відповідей із семи запропонованих варіантів відповіді (з короткою відповіддю множинного вибору) оцінюється: 0, 1, 2 або 3 тестових бали. 1 бал за кожну правильно вказану відповідь (цифру) із трьох можливих; 0 балів, якщо не вказано жодної правильної відповіді (цифри) або відповіді на завдання не надано. Порядок написання цифр значення не має.

Теоретичний блок. Теоретичне завдання розраховано на перевірку географічних знань учнів і повинно відповідати таким вимогам:

1. структурованість;
2. відповідність змісту основного питання;
3. застосування синтезу й аналізу набутих географічних знань;
4. супроводжування доцільними малюнками, схемами, таблицями, діаграмами;
5. обґрунтування власної думки (оціночне ставлення) та наведення прикладів;
6. розкриття в географічному аспекті.

Кожен із наведених критеріїв оцінюється 2 балами. Максимально можливий бал за теоретичне питання – 12 балів.

Практичний блок. При оцінюванні практичного завдання на знання географічної номенклатури необхідно враховувати правильність (відповідність завданню), повноту, точність назв географічних об'єктів, картографічну грамотність.

Оцінювання практичного завдання з розв'язання задачі географічного змісту доцільно здійснювати, використовуючи такі критерії:

0 балів – завдання не розв'язувалося взагалі. Відповідь відсутня.

1 бал – виконання задачі розпочато (зроблено стислий запис умови задачі).

2 бали – записана відповідь, розв'язання відсутнє.

3 бали – зроблена спроба розв'язання задачі, виконано кілька правильних логічних кроків на шляху розв'язання задачі.

4 бали – розв'язання доведено до кінця, але допущена незначна логічна помилка, (що призвела до неточної відповіді).

5 балів – задача розв'язана правильно, але містить деякі неточності в записах або малюнках, що не вплинуло на кінцевий результат.

6 балів – задача розв’язана правильно, супроводжується докладним поясненням, містить необхідні обґрунтування, малюнки, схеми тощо.

Після завершення виконання завдань учасник(ця) перевіряє свої відповіді на полях форми та відправляє роботу.

Після відведеного терміну організатори закривають форму, відповіді після цього прийматися не будуть.

Щоб якісно підготуватися до олімпіади, необхідно повторити матеріал, вивчений у попередніх класах, і, не обмежуючись навчальним підручником, попрацювати з допоміжною літературою. Рекомендуємо орієнтуватися на зміст завдань районних і обласних олімпіад за минулі роки, готуючи учнів до олімпіади.

Звіт про проведення II етапу та заявку на участь команди в III етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії слід надіслати протягом 10 днів після проведення олімпіади на ел.адресу: center_ekspert@ukr.net (Саввіч Олександр Миколайович).